

УДК 373.5.091.33:78:616

**THEORETICAL BASES OF APPLICATION OF ART THERAPY AT
LESSONS OF MUSICAL ART
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ НА УРОКАХ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Shmalko T.A. / Шмалько Т.А.

*магістрантка кафедри
інструментального виконавства
та музичного мистецтва естради*

Biletska M.V. / Білецька М.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
зав.кафедри інструментального виконавства
та музичного мистецтва естради
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького*

Анотація. Актуальним методом творчого розвитку та самоідентифікації учнів стала арт-терапія. Цей метод дозволяє вирішити різноманітні корекційні, діагностичні та психопрофілактичні завдання. Тому перспективним напрямком у педагогіці стало використання арт-терапії на уроках музичного мистецтва.

У тезах визначені переваги використання методів арт-терапії на заняттях з музичного мистецтва

Ключові слова. комунікативні якості, естетичні відчуття, творче мислення, види арт-терапії.

Сьогодні система освіти та специфіка навчально-виховної роботи зазнає значних змін. Робота сучасних педагогів спрямована на розвиток творчих здібностей учнів. Беззаперечним є той факт, що саме мистецтво впливає на естетичну свідомість нового покоління.

Обов'язковим чинником розвитку творчих здібностей є вплив мистецтва, зокрема музичного, на естетичну свідомість підростаючого покоління, у зв'язку з чим провідного значення набуває музично-естетичне виховання школярів. Як відомо, спілкування з музичним мистецтвом активізує сферу почуттів людини, залучаючи її до надбань духовної культури.

Актуальним методом розвитку, самоідентифікації учнів стала арт-терапія. Цей метод дозволяє вирішити різноманітні корекційні, діагностичні та психопрофілактичні завдання. Тому перспективним напрямком у педагогіці стало використання арт-терапії на уроках музичного мистецтва. Ефективність використання різних видів арт-терапії у вихованні дітей підтверджується широким спектром робіт з музикотерапії (Л. Брусиловський, С. Петрушин, І. Грінева та ін.), вокалотерапії (С. Шушарджан), ізотерапії (А. Захаров, Р. Хайкин, М. Бурно та ін.), бібліотерапії (С. Мурашевський, А. Міллер, Е. Рау, Б. Некрасова та ін.), імаготерапії (І. Вольперт, Н. Говоров). Розгляд мистецтва як чинника психічного розвитку дітей, обґрунтування використання образотворчих прийомів у роботі з дітьми як психотерапевтичного і психокорекційного інструменту висвітлюється в роботах зарубіжних науковців Х. Рід, Е. Крамер.

Арт-терапія широко використовується з метою зміцнення колективу класу і ефективності групової взаємодії. Рецептивну музикотерапію доцільно використовувати для вирішення конкретних завдань, наприклад, оптимізації спілкування учнів, створення довірливої емпатійної атмосфери у класі, зниження емоційного дискомфорту.

Основні правила застосування музикотерапії найкраще представили науковці В. Зав'ялова та В. Петрушина:

1) з метою ефективного впливу необхідно налаштувати і підготувати клас для зустрічі з музикою: учням треба зручно сісти, розслабитись і зосередитись на уважному сприйманні музики, не відволікаючись при цьому на будь-які другорядні справи;

2) потрібно створити установку на «музичні переживання» і готовність школярів «на переключення із зовнішнього сприйняття на внутрішнє» під впливом музичного твору;

3) на одному занятті краще використовувати не більше трьох музичних творів або закінчених музичних тем, що застосовуються відповідно до «емоційного портрету класу»;

4) варто підібрати «правильну» музику для релаксації як методу самопомогі. Це можуть бути звуки природи або програмні музичні твори (Ф.Шуберт «Аве Марія», Ф. Ліст Ноктюрн № 3 «Мрії кохання», К.Сен-Санс «Лебідь» тощо);

5) програвання однієї мелодії на різних інструментах та поступове включення класу у спільний єдиний ритм, що важливо для створення взаємоповаги і взаємодовіри;

6) такий вид музикотерапії, як інструментальна, вокальна, рухова імпровізація дозволить виражати спонтанні почуття. Головним є природність і зіткнення з власним «Я» через музичні враження. Під час співів важливо чути себе, оскільки у співі задіяні не лише голосові зв'язки, але й вся внутрішня сутність людини. Починати краще з мовчання, зосереджуючись на своєму внутрішньому голосі, потім тихесенько співати про себе і тільки потім починати голосно співати, при цьому важливо не оцінювати рівень виконання співу;

7) прослуховування музики, заздалегідь підбраної для конкретних випадків, як метод естетично-емоційного споглядання з наступним її обговоренням у класі має додатковий соціально-психологічний ефект, сприяє музичному тренінгу чутливості для вироблення здатності бачити прояви життя в музиці.

Нами визначені переваги використання методичних засобів арт-терапії на заняттях з музичного мистецтва:

- створення позитивної емоційної атмосфери в класі;
- зняття психоемоційної напруги;
- покращення фізичного здоров'я;
- вироблення умінь і навичок співпереживати;
- формування відповідальності за власні вчинки і слова;
- виховання почуття ритму, уміння легко і гарно рухатися, відповідно до

- характеру мелодії;
- активізація найкращих рис дитини, емоційного сприйняття оточуючого світу, духовно-моральних якостей;
- поліпшення комунікативних якостей;
- розвиток спостережливості, логічного мислення, уміння співставляти, узагальнювати;
- формування естетичних відчуттів: уміння бачити, сприймати і цінувати красу як внутрішню, так і зовнішню;
- активізація творчого мислення та уяви;
- стабілізація поведінки, покращення дисципліни;
- поліпшення всіх видів творчості, активізація проявів творчої діяльності на всіх рівнях;
- стимуляція мовленнєвої діяльності;
- уміння вільно і легко висловлювати свої думки;
- формування уміння правильно дихати;
- розширення уяви дітей про емоції, відчуття, бажання, вчинки;
- підвищення розумової працездатності учнів.

Таким чином, арт-педагогіка виходить за межі традиційної мистецької освіти і спрямована на формування позитивної „Я-концепції” та системи ціннісних орієнтацій школярів. Все більшої актуальності набуває питання підготовки педагогів-музикантів, практичних психологів та соціальних педагогів до реалізації психокорекційного, психотерапевтичного, розвивального та виховного потенціалу арт-педагогіки як інноваційної, здоров'язберігаючої технології особистісно орієнтованого навчання та виховання, що здатна забезпечити гармонійне формування особистості дитини через художньо-творче самовираження, самопізнання та самореалізацію.

На уроках музичного мистецтва ми використовуємо завдання, які припускають різноманітні види музично-практичної діяльності. Пропонуємо спробувати себе в ролі композиторів, виконавців на музичних інструментах, диригентів, акторів. Беручи участь в даному виді діяльності, учні можуть і рухатися, що сприяє розслабленню м'язів рук, ніг і спини; елементи руху, використані під час гри в диригента, сприяють розвитку координації. Такі види діяльності позитивно впливають на психофізичний стан дітей.

Особлива увага приділяється вокально-хоровій роботі з учнями, яка сприяє формуванню у школярів оптимістичного і життєстверджувального світогляду. Виконання пісень несе в собі початок наступних видів тренінгу: інтонаційного, дихального, дикційного, образно-візуального, ритмічного, рухового.

На нашу думку, застосування арт-терапії на уроках мистецьких дисциплін сприяє підвищенню емоційно-терапевтичного впливу на школярів та звільненню їх від емоційної напруги, формуванню творчої, гармонійної і здорової особистості, що є актуальним у концепції сучасної освіти. Така система роботи на уроках сприяє не лише запобіганню перевтоми, але й підвищенню продуктивності діяльності учнів, а також формуванню «здорових емоцій».

Annotation. *Art therapy has become the actual method of the creative development and self-identification of the students. This method allows solving the diverse correctional, diagnostic and psychoprophylactic tasks. Therefore, the use of art therapy at the lessons of musical art has become the perspective direction in pedagogy.*

The advantages of the use of the methods of art therapy at the lessons of musical art have been determined in the thesis.

Key words. *communicative qualities, aesthetic feelings, creative thinking, types of art therapy.*